לא: ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלכי ח ג סמג עשין מה טושי"ע אה"ע סימן סט סעי' א ג: ל ב מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה כד סמג עשין כ טושי"ע אה"ע סימן קמו סעיף א:

לא ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הל' ד ופ"ח הלכה ה סמג עשין קנ טושי"ע ח"מ סימן כח סעיף יג וסימן מו סעיף י: **לב** ד מיי' פ"ז מהלכות יבום הלכה כז סמג עשין ג טושי"ע אה"ע סימן קעד סעיף ד:

לג ה מיי' שם הלכי כז:

תורה אור השלם

1. יגיד עליו רעו מקנה אף על עולתו:
איוב לו לג
2. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:
דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' גבי עדים אי דכירי ליתו: (ב) שם כתבתה אחד מהם יכמה יכא עליה מי שעליה: (ג) רש"י ד"ה ותקון רבנן וכו' מכירה של עבד כדי לידע מתיחס זמן יאכל פירות שדה ויקנה נכסי עבדו: (ד) ד"ה מחקה ליה אם תזנה מחקה ליה לזמן ומאמר: (ה) ד"ה לאללה וכו' דתקון רבנן זמן אי לא: (ו) תוס' ד"ה אי יגיד וכו' ליתנינהו לכולהו בחדא ולימני חדא מינייהו בתרך והוא הדין לאידך כדפיר"ן כפ' לא יחמוה: (ז) ד"ה יהא וכו' דתקון רבנן זמן לידע וכו' עבדא דאיבא דקני וכו' דקני נפשא בשטרא וכו' התם ריגא בשטרא וא"ת: (ח) בא"ד אבל זמן לאו חד טעמא דשתרוני עבדים לתתיהו בנת ישראל. נ"ב ופיין כתוס' דניטין דף י"ז ע"א ד"ה מפני מה תקנו זמן בגיטין מהני דתקון זמן בגט איחרוך דחיישין שמא יטמוך אותו ואח"כ יתן לו גט איחרוך בלא זמן וכיון שיטמא דמשום פירי ופיין כפ"ק דניטין דף י' כתוס' ד"ה כי שהקנו קושיא זו דליתני נמי זמן ותירלו ע"ש: (ט) ד"ה אלא מדרבנן כו' לא הוא. נ"ב עיין לעיל בדף יו"ד בד"ה לעולה:

מוסף רש"י

הוצא בעמוד הבא

תוס' חד מקמאי

כללא דמילתא כל דאיתיה בקרושין איתיה בגירושין וכל דאיתיה נמי בגירושין איתיה בקרושין לבר מזמן דלא תקנו בקרושין. מאי דכתב הרב אלפס גבי מפיהם ולא מפי כתבם דכל שטר היוצא מתחת ידי מלוה או מלוקח לאו מפי כתבם הוא דמעידנא דמסהדי סהדי דעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד איכא דקשי ליה דא דגרסינן בגיטין פ' מי שאחזו אם לא יגיד פרט לאלם דאינו יכול להגיד ואמאי הא יכול להגיד מתוך הכתב למסרו למלוה (אם הלוה) אם לא היתן כתובה בשעת הלוואה. ולא היא דשבועת העדות אינו חייב אלא בכפירה כב"ד וכיון דהשתא בשעת כפירה היא לפני ב"ד אם מסרו לה מפי כתבו הוא ומצאתיו כתוב בכתב יד הראב"ד ז"ל שכתב בזה הלשון אמר אברהם מדברי הרב ז"ל נדים שיתחתו על השטר ונשתהא השטר בידם זמן אריך עד ששכחו את העדות איתו השטר בטל אע"פ שמסרו אח"כ ליד בעליו דהשתא הוא דקאמרי בהדי סהדי בשעת מסירת השטר וההיא שעתא מפי כתבם הוא וזו תיבה גדולה וכמה שטרות

לא: ההוא דגיטין בשמי כיתי עדים י"ל דלשון מחלה על מחלה דקתני התם במתני' שייך טפי בשמי כיתי עדים ובפ"ב דכתובות (דף כו: ד"ה אלן) וכפ' מזקת הבתים (ב"מ לב. ד"ה אלן) אתרכתי: **וארעא** אוקמא בחזקת בר שטיא. לא דמי להתם דאמר בקידושין (דף עט:) ובבבא בתרא (דף קנג: ופס) אם בריא הוא עליו להניח ראיה שסביב מרע היה ואם סביב מרע הוא כו' הכא כיון שדרכו להיות עתים חלים ועתים שוטה לא שייך להעמידו אחזקה כמו שהוא עתה: **אי** יגיד עליו ריעו מאי זו היא דקתני. הוה מלי למימרך אי יגיד עליו ריעו (ו) ליתני כולהו בחד וליתני חד מיניייהו בחילך כדפריך בפרק לא יחפור (ב"ב דף יט.): **למעוטי** זמן דליתיה בקידושין. מספקא לר"י כתב בכתב ידו ואין עליו עדים אי מהני בקידושין אי לא דכיון שאין צריך זמן מה לנו אם אין עליו עדים: **והא עבדא דאיבא דקני בכספא כו'.** פירש בקונטרס שטר קניית עבד וקשה לר"י דא"כ מ"ש דנקט עבד דהו"מ למינקט שטר מכירת קרקע וכל שטרי מקח וממכר ועוד דהתם לא תיקון רבנן זמן וגרלה דאשטר שיהרור קאי לתיקון (ז) זמן לידע מתי נאסר בספחה והותר בנת ישראל וה"ק והא עבדא איכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני בשטרא והשתא ניחא הא דמשני התם ריגא וכו' וא"ת בפ"ק דגיטין (דף ט.) דתנן גב' דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ליתני נמי זמן ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים וליתיה בקידושין וי"ל דכל מילי דמשיב התם ודפריך התם הוי חד טעמא בגיטי נשים ושחרורי עבדים אבל זמן (ח) דשחרורי עבדים לא להתירו בנת ישראל וגיטי נשים משום פירי (ט): **דחזו בכתבא ואתו ומסהדי בו'.** קשה לר"י דבהגוזל קמא (ב"ק דף נח. ופס:) גבי הטורף שטרותיו של חבירו פריך ואי דאיכא סהדי דידעי ליכתבו ליה שטרא אחרינא ואמאי הא אמר הכא דמפיהם ולא מפי כתבם ואר"י דה"ל דמפיהם ולא מפי כתבם ואתי בנת ישראל ונגיעי נשים ושחרורי עבדים לא שייכי בהו עבדי הרבי הם כאילו מעידים ראינו עדות שנתקבל בב"ד דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד אבל מיישינן שמא לא יעידו על שטר כך ראו בשטר אלא שמא יעידו על המעשה עצמו כאילו הם אינן זוכרין אלא עדות על פי הכתב וכן הא דאמרינן בפ"ב דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו אחר כמה שנים והוא שזוכרה מעצמו אבל אין זוכרה מעצמו לא התם נמי לא מייירי במעיד שכך ראה כתוב אלא במעיד על מעשה עצמו ועוד דהתם לא הוה שטר אלא שכותב לזכרון דברים בעלמא ולא שייך למימר נעשה כמי שנתקרה עדותו בב"ד ואר"י דשמע מר"ת שנוהגין עכשיו שעולמין העדים עדותן בכתב ידם לב"ד ולא קרינן ביה מפיהם ולא מפי כתבם כיון שהם זוכרין עדותן והא דתניא במי שאחזו (גיטין דף עח.) ואם לא יגיד פרט לאלם שאין יכול לדבר ופריך ואמאי והרי יכול לדבר מתוך הכתב שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם שאני אלם שאין לאוזן להגיד כדאמרינן (מנחות דף קו:) כל שאין לאוזן בלילה כו' אבל אחר מועיל כתב ידו כשזוכר העדות ומיהו בפירוש מומס (דברים יט) פרש"י ע"פ שנים עדים פרט שלא ישלחו כתבם לב"ד (ט): **להצלה** דידה קאתי. פי' בקונט' דהשתא דתיקון זמן אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן לה אחזקת אשת איש וקטלינן לה ואין נראה דבהדיא אמר בפ' שני דגיטין (דף יז:) גזייה לזמן ויהביה ניהלה מה הועילו חכמים בתקנתן ומשני לרמאי לא מיישינן אלמא כי ליכא זמן לא קטלינן לה ואר"י דה"פ להצלה דידה קאתי שהגט בא להצילה ולהגיד שהיא מגורשת ולכך יראה למחוק הזמן כי סבורה שיפסול בכך וגרע כחו טפי אבל ודאי אי הוה מחקת ליה לא הוה קטלינן לה הכא לאוכה דידה קאתי דהקידושין באין להעיד שהיא מקודשת ומחקה ליה לעולם לזמן:

שלשה אחין נשואין ג' נשים נבריות. הו"מ למנקט ואחד מופנה:

(ט) **מדרבנן** וגזירה כו'. משמע דאשת ב' מתים בשום מקום לא הויא אלא מדרבנן דאי נאמרו דאי בעלמא הכי היתה מתיימנת אפי' בעלת ממזר

ארעא אוקמא בחזקת בר שטיא אלא אמר אביי יגיד עליו ריעו תנא בקידושין וה"ה לגירושין תנא בגירושין וה"ה לקידושין א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו מאי זהו דקתני אלא אמר רבא כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין וזהו דגירושין לאו דוקא אלא משום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין וזהו דקידושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקידושין ומפני מה לא תקנו זמן בקידושין הניחא למ"ד משום פירי ארוסה לית לה פירי אלא למ"ד משום בת אחותו ליתקין זמן משום דאיכא דמקדש בכספא ואיכא דמקדש בשטרא לא תקון רבנן זמן א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא עבדא דאיכא דקני בכספא ואיכא בשטרא ותקון רבנן זמן התם רובא בשטרא הכא רובא בכספא אב"א משום דלא אפשר היכי ליעביד ליגחה גבי דידה מחקה ליה ליגחה גבי דידה זמנין דבת אחותו היא ומחפה עלה ליגחה גבי עדים אי דזכירי ליתו ליסהוד ואי לא זמנין דחזו מכתבא ואתו מסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אי הכי בגירושין נמי נימא הכי התם להצלה דידה קאתי הכא לחובה דידה קאתי: **מתני'** אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר ומת אחד מהן יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת ב' יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה: **גמ'** ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי אלא מדרבנן וגזירה שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות וגייבם לחדא וניחלוץ לחדא גזירה שמא יאמרו בית אחד מקצתו בנוי ומקצתו

מסורת הש"ס

מגא בקידושין. ספק קרוב לו כו' וה"ה בגירושין: **ומגא בגירושין.** כתב בכתב ידו וכו' וה"ה לקידושין: ה"ג **כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין.** וזהו דגירושין לאו דוקא דתנא זהו בקידושין מגא נמי זהו בגירושין: **כל שיש בקידושין.** כגון ספק קרוב לו וכו' הוי נמי ספק בגירושין: **ויש בגירושין.** שאין ספק לענין קידושין כגון זמן כדמפרש לקמן דבשטר קידושין כגון המקדש בשטר לא תקנו זמן: **וזהו דגירושין לאו דוקא.** דמשמעו זהו דהוי ספק בגירושין אבל ספק קרוב לא הוי ספק לגירושין ואילדי דתנא זהו בקידושין דדוקא זהו דקמ"ל זהו ספק קרוב הוא דשייך בקידושין אבל ספק זמן לא שייך כהו: **הניחא למ"ד.** בגיטין בפ' (כל הגט דף כו:) מפני מה תקנו חכמים זמן בגיטין משום פירי לידע ממימתי תגבה מבעלה פירות שאכל מנכסי מלוג שלה דקסבר משעה שנתן עיניו בה לגרשה שוב אין לו לבעל פירות: **ארוסה ליכא לה פירי.** לפיכך לא תקנוהו בשטר קידושין שאין הבעל אוכל פירות עד שתכנס לחופה דכי תקון רבנן פירי לבעל משום פרקונה ופרקונה לא קא ממייב בה אלא מכתובה ואילך דתנאי כתובה הוא דאם תשתמלא אפרקינך בכתובות פ' נערה (דף נא.): **משום בת אחותו.** שמא יהא נשוי בת אחותו ותזנה מתחתיו וירלה עדים ממשמשין ובאין ויחום עליה ויגרשנה ואימר קודם זנות שאתם מעידים בכר נתגרשה: **ליתקון זמן.** נמי בשטר קדושין שמא תזנה ואימר קודם קידושין הוה: **והא עבדא.** מכירת עבד: **ותקון רבנן זמן.** בכל שטרי מכירה (ז)[ל]של עבד כדי לידע מאיזה זמן יאכל פירות (ג) שזה קנה נכסי עבדו: **מחקה ליה.** (ד) לזמן ומאמר קודם קידושין היה זנות זה: **ליתיה גבי עדים.** מאי מהני אי דכירי אימת הוה קידושין אפי' אינו כתוב בשטר מנו לאסהודי אלא להכי אמרת דמהני דזימנין דלא דכירי ומזו מכתבא ואתו ומסהדי והאי לאו עדות הוא דרחמנא אמר ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולא שיעידו על פי כתבם: **גבי גירושין נמי.** אמאי תקנו זמן משום בת אחותו גבי מאן דנימחה: **להצלה דידה קאתי.** ולכאה למימה דלמא מחקה ליה דכי אתו סהדי דזיגתה אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן לה בחזקת אשת איש. ומיהו אי לא תקון רבנן זמן הוה מצי לאחפויי עלה ומספיקא לא קטלינן לה אבל השתא דתקון רבנן (ה) אי לא מייתא ליה מוקמינן לה אחזקה וקטלינן לה: **הכא לחובה דידה קאתי.** זמן דקידושין ואי תקון לה רבנן זמן וזיגתה כבשה ליה לשטרא אי מחקה ליה ויקימה לאחזקה פנייה כדמעיקרא: **מתני' ויקח שני יבמין.** דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עליה ומתוספת עליה זיקת מאמרו הרי כשמת זה נותרו עלה זיקת שניהם ואילו כנסה הוה פקעה זיקה דקמא וכי מיית לא הוה עלה אלא זיקת שני א"ל לא עבד כה מאמר לא הוה עלה אלא זיקת ראשון: **מייבם לאיזו שירצה.** כדקתני טעמא בפרק שני בכריתא (ו) אם מאמרו של שני מאמר אשת איש הוא בטל ואם אינו מאמר אשת ראשון הוא בטל: **וחולץ לשניה.** דחדא לא מיפטרא בביאה דאיתך דלמא מאמר לא קני והוו להו ב' יבמות הבאות מב' בתים ויבומי תרוייהו נמי לא דלמא מאמר קני והוו להו ב' יבמות הבאות מבית אחד: **גמ' אי זיקת שני יבמין דאורייתא כו'.** לרבנן פריך: **אלא מדרבנן.** דמדאורייתא מאמר לא קני והוו להו שתי יבמות מב' בתים ותרוייהו מלי לייבומי ורבנן הוא דגזרו שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית א' מתייבמות ומקצתו

תוס' חד מקמאי (המשך)

יהיו נפסלין בכך אלא כל שטר דאי בעי למסרה ביד בעליו מצי מסרי לה אף על גב דאישתהי בגייהו זמן גדול ושכחו העדות כיון שמסרוהו ליד בעליו שטרא מעליא הוא ראפי' לא מסרוהו עד שעת העמדה בדין ולא עוד אלא שאומרין לו תנו לו שטרו ויתקיים בב"ד ושני הכא

ה) ל"ל דוקא דנתן גט למאמרי אלא ליתתי.

ו) [כ"מ לא. כ"ב יט. פ"ז עו. וש' תוס' שם נד. ד"ה אמר חזקיה], **ב)** ניגין עא. **ג)** לעיל יב. יח.; **ד)** [לקמן מד.], **ה)** [כפרק המביא גט יח.], **ו)** [כ"מ לא], **ז)** [לעיל יט.], **ח)** [עיי' חיטב תוס' גיטין י. ד"ה כיון], **ט)** [וש"ע תוס' כ"ב לט: ד"ה מחלה וכו'].

תוספות ישנים

יא' דקא כ' יכמין דאורייתא תליא נמי לא תבעי. ומקשה דהא אין מאמר אלא מדרבנן והאיקה אינה אלא ממתת המתמר. וי"ל דבעי הכי אי מבירא לן בכ"ש דאמר מאמר קיימ קנין נמור חיקת שני יכמין תליא נמי לא תיבעי. וא"ת הא לעיל מייתי קרא דיבמה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין. וי"ל דלא הוי אלא אסמכתא בעלמא: ובגזיר דלמא חלץ והדר מייבם. משמע הא אי לאו הך גזרה שריין תרוייהו לייבם ותימה דאמרינן לקמן פרק האשה נבי יבם קנין שנה על יכמתי ומשהגדיל נשא אחרת ומת אם לא ידע הראשונה משהגדיל יכמתי חולצת ולא מתיימת ואמאי לא חולצת אי מתיימת וכו' ופליגי אי גזירן משום צרה כי הכא אי לא ומתא דהתם לא גזר משום צרה וא"כ קשה לתנא דהתם דלא גזר גזרה דהכא מ"מ לא מייתמה לאשת שני מתים גזרה אטו אשת שני מתים דבפרק המגרש שנא לאיזן ונרשה חוץ ממשמון וכא שמעון וקדשה שתם ופביכה לתנא חולצת דהכיא אשת שני מתים דפרק המגרש דאורייתא והכא דלא גזרינן משום אשת שני מתים דהתם לא מכירא לה בהכא אשת שני מתים דהתם ליכאי (דאורייתא). ואין להקשות כיון דהך לא מכירא אשת שני מתים מאי אלי דאמרינן יכמה יבא עליה שיש עליה זיקת יבם אחד ולא שיש עליה זיקת שני יכמין. וי"ל דטעמא דדאמר הכא וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכן פי' לעיל. ומיהו דאמרינן לעיל ר"ה שמעון אם מאמרו של ראשון מאמר אשת ראשון בטל וכי משמע לאיזו נוטה אשת שני מתים. לכן נראה לפרש הכא דאלא פ"ל הכא אשת שני מתים דפרק המגרש ומזה דהכא לא מאטריכא משום בעלת מאמר ניחא אלא משום צרתה דאי לאו גזרה לא חמרת כיון שמסרוהו ליד בעליו שטרא מעליא הוא דאמרינן לא מסרוהו עד שעת העמדה בדין ולא עוד אלא שאומרין לו תנו לו שטרו ויתקיים בב"ד ושני הכא

ה) ל"ל דוקא דנתן גט למאמרי אלא ליתתי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com